

Je Evropa stále relevantní?

 nationalinterest.org/feature/europe-still-relevant-209372

Evropská unie (EU) zahájila rok 2024 zavedením nových opatření k posílení své ekonomické bezpečnosti tím, že sníží závislost na zemích, jako je Čína, a zároveň ochrání klíčová odvětví a vznikající technologie. To naznačuje, že Ursula von der Leyenová, předsedkyně Evropské komise, se drží svých geopolitických závazků navzdory výzvě čínského premiéra Li Qiang na poslední chvíli v Davosu. Na první pohled se zdá, že tento krok posiluje ruku Bruselu. Události blíž k domovu však vyvolávají otázky týkající se důvěryhodnosti evropské geopolitiky.

2. října 2023 byl poškozen podmořský plynovod „Balticconnector“ spojující Estonsko a Finsko . Důkazy z trosek naznačovaly, že potrubí bylo protrženo zvenčí – a údajně úmyslně – lodní kotvou taženou po mořském dně . Brzy se ukázalo, že v době, kdy bylo potrubí poškozeno, se v oblasti nacházela kontejnerová loď registrovaná v Hong Kongu s názvem Newnew Polar Bear, vlastněná čínskou společností Hainan Xin Xin Yang Shipping . Plavidlo bylo vyfotografováno krátce po incidentu při vplouvání do přístavu Archangelsk (v Rusku) s chybějící levoboční kotvou . Incident měl donutit Evropskou unii, aby prosadila svou „strategickou autonomii“ proti takové nehorázné provokaci.

Jen před měsícem Von der Leyen prohlásila, že EU již dozrála v plnohodnotnou geopolitickou unii díky své podpoře Ukrajině a jejímu postoji vůči stále asertivnější Číně. Před summitem EU-Čína v prosinci 2023 otestoval incident Balticconnector závazek Bruselu pohnat Peking k odpovědnosti za ohrožení evropské bezpečnosti. Incident propůjčil důvěryhodnost argumentu, že se Peking nejen nepřiklání na stranu Moskvy, ale také poskytuje přímou ekonomickou a technickou podporu ruskému válečnému úsilí. Odpověď EU nebyla nikde vidět, zanedbávala podporu Estonska nebo Finska a nechala je, aby se s Pekingem vypořádaly samy. Tento vývoj vyvolává vážné otázky o geopolitickém dosahu EU na začátku roku 2024.

Jak se válka na Ukrajině obrací dál, stává se stále více obětí hořké domácí polarizace v Evropě a Severní Americe. V Evropě maďarský premiér Viktor Orban podrobuje kontinent svým kleptokratickým autoritářským rozmarům. Aby s tím EU mohla bojovat, musí revidovat svůj rozhodovací proces a formulovat smysluplnou novou vizi pro sebe i pro ostatní.

Mezitím ve Spojených státech zákonodárci podbízící se potenciálně nastupující Trumpově administrativě opouštějí samotné principy americké zahraniční politiky a obětují globální postavení Washingtonu. Zpátky v Evropě politici tají dech v úzkostném očekávání nadcházející „Trumpokalypsy“ a zapojují se do rozhovorů o budoucnosti transatlantického partnerství.

Tento vývoj je hudbou pro uši ruského prezidenta Vladimira Putina a čínského vůdce Si Ťin-pchinga. Navzdory masivním ztrátám ruských životů a vojenské techniky se zdá, že Rusko vítězí ve vytrvalostní válce s Ukrajinou kombinací hybridní války, ochotných nohsledů a nestálosti západní vůle. Ten by měl jen povzbudit Jinpinga v jeho snaze o jeho „čínský sen“, který zahrnuje odstranění vnitřního disentu, homogenizaci různých etnických, náboženských a jazykových skupin, znovusjednocení neposlušné provincie přes úžinu a militarizaci jižní Číny. Moře.

Jaké možnosti má Evropa v rychle se měnících proudech globální politiky? Brusel má málo možností, aniž by výrazně přepracoval svůj přístup k zahraniční a bezpečnostní politice. Zprvce, evropská strategická vize trpí nesprávným zaměřením. Ačkoli je nutné uvažovat o různých nejhorších scénářích s Pekingem a Washingtonem, hlavní prioritou by měly být problémy na vlastním evropském dvorku. Litva je velmi názorným příkladem tohoto problému. V květnu 2021 se stala první zemí střední a východní Evropy (CEE), která odstoupila od spolupráce mezi Čínou a střední a východní Evropou. Bylo to především výsledkem normativního závazku Vilnius podporovat „ti, kteří bojují za svobodu od Běloruska po Tchajwan“. Poté v listopadu 2021 Litva otevřela „tchajwanskou“ zastoupení, což vedlo Peking ke stažení svého velvyslance a uvalení sankcí na Litvu. V červenci 2023, jen několik dní před summitem NATO ve Vilnius, Litva zahájila svou ambiciózní indo-pacifickou strategii, reagující na „globální geopolitické posuny, které mají přímý dopad na naši zemi a EU“. V listopadu 2023 však Vilnius začal normalizovat své vztahy s Čínou. Litevská vláda si uvědomila, že i když národní a evropské byrokracie vydávají četné strategické dokumenty zaměřující se na globální problémy ve vzdálených regionech, jako je Indo-Pacifik, primárním cílem geopolitické Evropy by měly být bezprostřední periferie a blízké oblasti kontinentu. Evropa však svému dvorku věnuje ještě menší pozornost než obvykle. Ať už jde o baltský propojovací plynovod nebo šířící se krizi na Blízkém východě, EU nikde není vidět. Takový nedostatek strategického zapojení ve vlastním sousedství je nezodpovědný a pozoruhodně krátkozraký.

Z incidentu Baltic Connector jsou dva klíčové poznatky. Za prvé, identita EU jako samodeklarované normativní moci je zastaralá a již nezapadá do světa geopolitických nepokojů a bojů. Zadruhé, EU musí uznat, že není globální mocností, ale kontinentální. Čelit této realitě si nevyhnutelně vyžádá významnou rekalibraci evropského diskursu a strategie.

Zatímco odpojení od Číny zůstává pro Evropu strategickou prioritou se složitými důsledky ohledně otevřenosti trhů, čelí mnohem bezprostřednějším hrozbám blíže k domovu. Evropští severoameričtí a indicko-pacifičtí partneři nepovažují Rusko ani jeho invazi na Ukrajinu za tak významné jako vnímanou hrozbu, kterou představuje Čína. EU se proto musí naléhavě zaměřit na rozvoj schopností k obraně kontinentu. I když se jedná o značnou výzvu, je takový vývoj vynikající příležitostí k upevnění strategické autonomie EU.

Jak ukázala ruská invaze na Ukrajinu, rekalibrace vize a strategie EU se musí zaměřit na tři hlavní body. Za prvé musí investovat do inovací, aby napomohla rozvoji evropské hospodářské odolnosti. Evropa se z pandemie COVID-19 vymanila v ekonomicky oslabeném stavu a její stav se rychle zhoršuje. Strategická autonomie ztrácí smysl, jak roste závislost Evropy na digitálních technologiích a dalších oblastech. Konkurenceschopnost jejích firem je zároveň omezována vysokými cenami energií, nedostatkem pracovních sil, nedostatečnými inovacemi a nadměrnou regulační zátěží. Tyto výzvy si člověk způsobuje především sám a brání hospodářské schopnosti Evropy prosperovat a konkurovat globálně.

Zadruhé, EU potřebuje rozvinout své vlastní hard power schopnosti. Éra obchodně orientovaného zaměření a ekonomické síly, která kdysi Evropě umožňovala uplatňovat její regulační normy, nyní ustupuje éře tvrdé a ostré moci. Členské státy EU s významnými obrannými kapacitami, jako je Francie, Německo a Itálie, musí ještě uvažovat o přezbrojení a rozšíření svých vojensko-průmyslových kapacit, což vytváří podstatnou strategickou odpovědnost. Na druhou stranu některé východoevropské země,

jako Polsko a pobaltské země, již podnikly kroky k posílení svých vojenských schopností. K řešení těchto bezpečnostních problémů je zapotřebí komplexnějšího a zvýšeného společného úsilí na operační a strategické úrovni.

Zatřetí, a možná paradoxně, EU se může stát důvěryhodným globálním a indicko-pacifickým aktérem pouze tehdy, když prokáže svou schopnost bránit svou strategickou periferii. Incident Balticconnector zesiluje nedostatečnou ochotu a celkovou schopnost EU chránit svůj strategický dvorek tváří v tvář válce a vážným útokům na kritickou energetickou a komunikační infrastrukturu. Aby EU zajistila „silnější roli Evropy ve světě“, musí prosadit svou kapacitu a důvěryhodnost na svém strategickém dvorku. Bez rozhodných kroků hrozí EU, že se stane plovoucí v rozbouřených vodách globální geopolitiky.

Dr. Maximilian Mayer je profesorem mezinárodních vztahů a globální politiky technologie na univerzitě v Bonnu v Německu.

Emilian Kavalski je bulharsko-australský politolog a odborník na mezinárodní vztahy. Je inauguračním profesorem NAWA na Jagellonské univerzitě v Krakově v Polsku a editorem série knih Routledge's Rethinking Asia and International Relations.

Obrázek: Shutterstock.com.